

Stockholm den 14 januari 2022

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm
Sverige

MED E-POST: fi.remissvar@regeringskansliet.se
matilda.hardange@regeringskansliet.se

Remissvar: Nya spelansvarsåtgärder med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19 (Fi2021/04095)

1. Inledning

Paf Consulting Abp (nedan "Paf") är ett bolag inom Paf-koncernen vars mål är att samla in medel **till** allmännyttiga ändamål genom att erbjuda trovärdiga och ansvarsfulla spel **till** allmänheten. Paf har idag tillstånd från Spelinspektionen ("**Si**") att bedriva vadhållning och kommersiellt onlinespel på den svenska spelmarknaden. Paf har även tillstånd från Si att bedriva bordsspel ombord på fartyg i internationell trafik.

Paf vill hänvisa **till** tidigare ingivna remissvar från den 8 maj 2020, den 5 juni 2020, den 23 november 2020 och den 3 maj 2021 avseende promemorian Ett stärkt spelarskydd **till** följd av spridningen av sjukdomen covid-19 och dess förlängning, (Fi2020/01934, Fi2020/02404, Fi2020/04385 och Fi2021/01456). Samtliga kommentarer i remissvaren vidhålls. Paf ser att regeringens förslag att nu ånyo införa tillfälliga spelansvarsåtgärder med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19 (nedan "**Förordningen/Förslaget**") ytterligare ökar den uppenbara risken att spelare söker sig **till** olicensierade speloperatörer vilket tyvärr bidrar ett minskat konsumentskydd, tvärtemot lagstiftningens syfte.

Paf vill i synnerhet understryka att inte endast kasinospel utgör ett spel som är förenat med risk. Även inom vadhållning kan vi se att det förekommer spelberoendeproblematik, inte minst vad gäller spelformen live-betting. Om syftet med Förordningen är att skydda spelarna bör även vadhållning och övriga spelformer omfattas av regleringen.

2. Pafs synpunkter på Promemorian

Paf avstyrker Förslaget i sin helhet och ifrågasätter behovet av att återinföra den tillfälliga Förordningen.

Paf hänvisar **till** fullo **till** de kommentarer som ingivits i samband med Pafs tidigare remissvar. Utöver dessa har Paf följande kommentar på promemorian "Fortsatt behov av spelansvarsåtgärder med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19 (Fi2021/01546) (nedan "**Promemorian**").

I Promemorian anges uttryckligen att Förordningen ska införas endast om det bedöms vara *nödvändigt* med hänsyn **till** den aktuella situationen och smittskyddsåtgärder. Paf förväntar sig således att regeringen gör en grundlig analys och noggrant bedömer vad som kan anses rimligt med tanke på det rådande och förväntade smittläget innan beslut tas att implementera Förordningen eller inte.

Ett återinförande av den tillfälliga insättningsgränsen får i huvudsak **till** effekt att konsumenterna sprider sitt spelande **till** fler spelbolag. Följdeffekten av detta blir att möjligheten att följa kundens spelbeteende och agera utifrån omsorgsplikten likväl som penningtvättslagstiftningen avsevärt försvåras. Regleringen leder sammantaget **till** att de licensierade spelbolagen får en minskad kontroll över kundens spelmönster och totala spelande för att kunna upptäcka och begränsa risker och därmed följer ett sämre konsumentskydd för spelarna. Detta kan inte ha varit lagstiftarens syfte.

2.1 Förordningen bör omfatta även vadhållning

Paf förespråkar generellt strikta och tydliga regler på spelmarknaden förutsatt att regleringen uppfyller det eftersträvade syftet att skydda spelarna samt omfattar **all** typ av spel. Paf ifrågasätter starkt att de föreslagna åtgärderna omfattar endast kommersiellt onlinespel, men inte vadhållning. En uppdelning av spel utifrån farlighetsgrad kan ifrågasättas inte minst utifrån ett konsumentskyddshänseende.

Paf anser att allt spel är förenat med risk och bör hanteras därefter för att skydda konsumenterna. Genom att kategorisera spel utifrån farlighetsgrad ger man sken av att vissa spel är ofarliga eller betydligt mindre farliga än andra och inte skulle kunna leda **till** spelproblem. Detta skapar en falsk trygghet hos konsumenterna och är direkt missledande, detta särskilt eftersom utvecklingen går snabbt och olika spelformer kompletteras med nya funktioner hela tiden. Vadhållning online har de senaste åren utvecklats **till** en allt snabbare spelform vilket är associerat med en ökad risk för spelberoende. Exempelvis live-betting har ansetts särskilt problematiskt utifrån ett spelberoendeperspektiv eftersom det är ett snabbt spel med snabb återkoppling av resultat. Detta bekräftas av riskbedömningen i verktyget Asterigs¹ där online-vadhållning inklusive live-betting hamnar i den högsta riskkategorin.

Av färsk statistik från Spelfriheten framgår det vidare att 3 av 10 som söker hjälp för spelberoende har spelat vadhållning på sport och trav, motsvarande siffra för nätkasino är 4 av 10. Det är således endast en marginell skillnad på de som sökt hjälp för vadhållning respektive nätkasino varför det ter sig helt omotiverat att de som söker hjälp för vadhållning inte anses lika skyddsvärda. I Promemorian anges att värdeautomater generellt sett anses vara en riskfylld spelform och således bör omfattas av Förordningen. I Stödlinjens årsrapport 2019 kan det utläsas att ca 13 % av de som ringer är bettingspelare och 9 % uppger spel på värdeautomater som orsak **till** kontakten, detta återges även i Promemorian. Man kan

¹ asterig.org

fråga sig varför man i Promemorian gjort bedömningen att värdeautomater bör omfattas av den föreslagna Förordningen men inte vadhållning trots att flera spelare uppger det som orsak när de kontaktar Stödlinjen?

Paf kontaktar proaktivt kunder som anses vara i riskzonen för spelproblem. Vår mångåriga erfarenhet inom detta område visar att spelproblem finns inom alla olika spelformer och online-vadhållning är högt representerad i statistiken. Av de spelare som är i den mest riskfyllda kategorin har 41 % helt eller delvis spelat på vadhållning. Även i förarbetena till spellagen (2018:1138) konstateras att det är komplext att bedöma vilka spelformer som anses mer eller mindre riskabla bl.a. eftersom de riskfaktorer som finns i större eller mindre utsträckning kan ändras och därmed göra en spelform mer riskabel ur ett problemspelsperspektiv². Således har man i spellagen valt att inte göra någon särbehandling av spel utifrån risk.

Det ovan anförda visar att vadhållning inte är oproblematiskt utifrån ett spelansvarshänseende. Paf ställer sig fortsatt kritiskt **till** att lagstiftaren valt att helt undanta spelformen vadhållning i en reglering som går ut på att skydda spelarna.

2.2 Förordningen leder inte till ett ökat konsumentskydd

Syftet med införandet av de föreslagna åtgärderna är att skydda konsumenterna som antas spela mer onlinespel under en tid av pandemi och hemarbete. Paf ifrågasätter dock huruvida de "spelansvarsåtgärder" som föreslås verkligen leder **till** det eftersträvade syftet att skydda spelarna. Paf menar att Förordningen har följande brister som gör att konsumentskyddet snarare försämras än förbättras;

- (i) **Insättningsgränsen gäller per spelbolag/licens**
Spelare har möjlighet att byta spelbolag så snart de slagit i den föreslagna 4000 kronorsgränsen. Således innebär reglerna att konsumenten spelar mindre hos ett spelbolag men däremot sprider ut sitt spelande på flera olika spelbolag. Det finns inget som tyder på att den totala summan av spel har minskat genom de tillfälliga åtgärderna.
Insättningsgräns per licenshavare innebär att spelbolagen får en minskad kontroll över kundens totala spelande och därmed minskade förutsättningar att följa spelmönster och agera utifrån omsorgsplikten - d.v.s. ett minskat konsumentskydd.
Genom att spelarna fördelar sina insatser hos olika spelbolag försvåras också spelbolagens förutsättningar och möjlighet att upptäcka ev. penningtvättsproblematik.
- (ii) **Förordningen gäller endast kommersiellt onlinespel** - detta är en betydande brist eftersom spelproblem förekommer även inom vadhållning (se ovan).
- (iii) **Minskad kanalisering** - genom att striktare åtgärder införs för de reglerade spelbolagen t.ex. bonustak om max 100 kronor föreligger det en uppenbar risk att konsumenten

² SOU 2017_30 Del 1, sid 301.

istället söker sig till olicensierade aktörer som erbjuder högre bonusar, mgen insättningsgräns men helt saknar konsumentskydd.

Enligt en färsk undersökning från Spelfriheten kan det utläsas att 9 av 10 av de som söker hjälp för sina spelproblem är registrerade på Spelpaus, d.v.s. de är avstängda från spel hos licensierade spelbolag på den svenska marknaden och spelar således hos olicensierade aktörer.

Det är beklagligt att regeringen nu återigen avser införa striktare åtgärder för den redan reglerade sidan av spelmarknaden när det är uppenbart att den övervägande delen av spelproblem finns hos olicensierade aktörer. Krafterna bör istället läggas på de utredningar som ligger för handen för att motverka förekomsten av olicensierat spel (SOU 2020:77 och Ds 2021:19). Det nu aktuella förslaget att återinföra den tillfälliga insättningsgränsen känns som en förhastad åtgärd som saknar grund och inte är ändamålsenlig med beaktande av det eftersträlvade syftet.

2.3 Förlustgräns är mer effektivt för konsumentskyddet än insättningsgräns

Paf vidhåller att den föreslagna insättningsgränsen om 4000 kronor per vecka, om den införs, bör ändras till en nationell förlustgräns för att ha önskad effekt.

En insättningsgräns som tillämpas specifikt på varje bolag innebär att kunden med lätthet kan förflytta sig **till** nästa operatör så snart hen har slagit i veckogränsen. **En** insättningsgräns säger dessutom inte något om hur mycket pengar en konsument kan förlora.

Paf anser att en nationell gemensam förlustgräns för onlinespel som omfattar samtliga spel och samtliga spelbolag inom licenssystemet vore mycket mer kraftfullt för att uppnå det eftersträlvade syftet att skydda spelarna (se Pafs tidigare remissvar). **En** dylik förlustgräns för samtliga spelbolag skulle högst sannolikt också få till effekt att spelbolagen skulle minska sin marknadsföring i proportion med intjäning per kund vilket skulle bidra till en mer balanserad och måttfull marknadsföring. En förlustgräns ger en mer rättvisande och tydlig bild över hur mycket pengar en kund kan spela bort under en viss tidsperiod vilket torde ha varit lagstiftarens syfte att reglera. En nödvändig förutsättning för att införa en dylik nationell förlustgräns är dock att det föreligger en hög kanaliseringsgrad och effektiva verktyg att stänga ute olicensierade aktörer på den svenska spelmarknaden. Med de åtgärder som nu föreslås är vi på god väg och Pafs förhoppning är att en lagstadgad gemensam förlustgräns inom licenssystemet inte är alltför långt borta. Paf tillämpar en självpåtagen årlig förlustgräns för samtliga kunder och förhoppningen är att flertalet aktörer frivilligt ska följa efter, även om det dessvärre verkar krävas lagstiftning för att så skall ske.

2.4 Insättningsgränsen måste vara tydlig och inte kunna kringgås

Det är viktigt inte minst utifrån ett konkurrenshänseende att Förordningen gäller lika för marknadens samtliga aktörer och att det säkerställs att bestämmelsen inte kan kringgås. I Förslaget återfinns av

förekommen anledning³ följande bestämmelse, vilken syftar **till** att insättningsgränsen inte skall kunna kringgå genom att höja gränsen för t.ex. vadhållning och därefter direkt sänka den för att kunna spela kommersiellt onlinespel för de insatta medlen.

"3 § Vid kommersiellt onlinespel enligt 7 kap. 1 § spel/agen (2018:1138) får den övre gränsen för insättningar enligt 14 kap. 7 § samma lag uppgå till högst 4 000 kronor per vecka.

Om en spelare anger en högre insättningsgräns, får licenshavaren erbjuda spelaren kommersiellt onlinespel tidigast 96 timmar efter en senare sänkning av insättningsgränsen."

Paf anser att den föreslagna bestämmelsen inte eliminerar risken för kringgående men för med sig viss fördröjning som kan minimera risken. Dock bör bestämmelsen tydliggöras vad avser "senare sänkning av insättningsgränsen" enligt följande så att det inte kan tolkas som att vilken sänkning som helst avses (ändring understruken): " ... ***tidigast 96 timmar efter en senare sänkning av insättningsgränsen till 4000 kronor per vecka***".

Det kan slutligen noteras att denna problematik överhuvudtaget inte skulle uppkomma om även vadhållning omfattades av Förslaget.

Paf står **till** förfogande för fortsatt dialog eller frågor i ärendet, vänligen kontakta undertecknad eller Pafs chefsjurist Sara Eriksson Oegal@paf.com).

Med vänliga hälsningar,

PAF CONSULTING ABP

Christer Fahlstedt, vd

³ Fö1valtningsrätten i Lnköpings dom den 1 april 2021 i mål nr 11518-20).